

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Філософський факультет
Кафедра теорії та історії культури

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан філософського факультету

Л.В.Рижак

29.08. 2017р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність – 014 Середня освіта
філологічний факультет

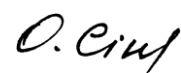
Львів 2017

Робоча програма з курсу «Історія української культури» для студентів II курсу за спеціальністю – Середня освіта

Розробник програми: Король Н.М.– кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії культури філософського факультету

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії культури
Протокол від “28”серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри теорії та історії культури
доц. Сінькевич О.Б.

(підпис)

“28” серпня 2017 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету

Протокол від. “ 31 ” серпня 2017 року № 209/7

Голова ради
Доц. Рижак Л.В.

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 3	Спеціальність: 014 Середня освіта	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		2-й	-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - підготовка рефератів та есеїв		Семестр	
Загальна кількість годин –		3-й	-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –32 самостійної роботи студента –3,6	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	16 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	год.
		Індивідуальні завдання:	
			год.
		Вид контролю:	
екз.	залік		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання –35,5 %

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Історія української культури» є вивчення основних періодів розвитку української культури, проблеми етногенезу та культурогенезу українського народу, аналіз історичної специфіки української національної культурної традиції, що постає невід'ємною умовою формування ціннісних орієнтирів та гуманізації сучасного українського соціокультурного простору.

Завдання курсу «Історія української культури» полягає у тому, щоб ознайомити студентів з основними історичними періодами становлення феномену української культури, закономірностями її функціонування і розвитку, формування у студентів поглибленого розуміння фундаментальних понять і категорій української культури, оволодіння сучасними методами культурологічного аналізу, розуміння тенденцій сучасних соціокультурних трансформацій в українській культурі.

В результаті вивчення дисципліни «Історія української культури» студенти повинні:

➤ **Знати:**

- ✓ суть, зміст поняття культура, структуру та функції культури;
- ✓ головні етапи розвитку, характерні особливості періодизації та репрезентанти української культури;
- ✓ процеси та події, які зумовлювали зміну умонастроїв та перехід від одного періоду української культури до іншого;
- ✓ визначення та зміст основних мистецьких стилів та напрямів української культури (у архітектурі, художньому та образотворчому мистецтві, літературі);
- ✓ світоглядні засади визначних представників української культури різних періодів, їх здобутки, досягнення, особливості діяльності в процесі культурно-історичного поступу;
- ✓ місце та значення української культури в системі світової культури;
- ✓ зіставлення культурних явищ національної культури з відповідними процесами та періодами світової культури;
- ✓ світоглядні тенденції, які притаманні сучасній українській культурі.

➤ **Вміти:**

- ✓ пояснити суть феномену культури, її роль у людській життєдіяльності, способи набуття, збереження та передачі базових цінностей культури;
- ✓ аналізувати головні етапи розвитку, закономірності функціонування та становлення української культури;
- ✓ характеризувати, вміти пояснити та наводити приклади чільних здобутків та пам'яток культури України;
- ✓ порівняти (зіставити, знайти спільне) особливості різних культурних періодів;
- ✓ наводити найвизначніші культурно-мистецькі пам'ятки та імена видатних представників того чи іншого періоду історії культури України;
- ✓ визначати роль і місце української культури в світовій цивілізації, пояснити історичну специфіку української національної культурної традиції;
- ✓ аналізувати тенденції новітніх соціокультурних трансформацій та сучасних культурологічних процесів, які стосуються як історії української, так і світової культури;

- ✓ обґрунтовувати власні світоглядні позиції на основі знань історико-культурної спадщини України, а також турбуватися про збереження та примноження національної культурної спадщини.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичний розвиток української культури: від витоків до I пол. XVII ст.

Тема 1. Витоки української культури

1. Предмет курсу «Історія української культури». Феномен української культури.
2. Культурогенез українського народу. Витоки української культури.
3. Матеріальна та духовна культура стародавнього населення України (палеоліт, мезоліт, неоліт, енеоліт). Феномен Трипільської культури.
4. Культура мідно-бронзової та залізної доби (кіммерійці, скіфи, сармати, антична епоха Причорномор'я).
5. Характерні риси культури ранньослов'янського періоду. Зарубинецька та Черняхівська культури.

Тема 2. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

1. Специфіка та характерні риси дохристиянської культури Київської Русі.
2. Вплив християнства на духовну культуру Київської Русі.
3. Матеріальна та духовна культура Київської Русі (книжна культура, архітектура та образотворче мистецтво тощо).
4. Особливості та характеристика культури Галицько-Волинської Русі.

Тема 3. Культура періоду становлення української народності.

1. Поширення гуманістичних ідей в духовній культурі України доби Ренесансу. Феномен Олельковицького Ренесансу.
2. Розвиток освіти та наукових знань в Україні: книгодрукування та культурно-просвітницька діяльність братських шкіл.
3. Архітектура і образотворче мистецтво доби Ренесансу. «Золотий вік» Львівського архітектурного Ренесансу.
4. Музична культура і театральне мистецтво епохи Ренесансу.

Змістовий модуль 2. Історія української культури з II пол. XVII – XXI ст.

Тема 4. Культура України доби Бароко та Просвітництва.

1. Історичні та суспільно-політичні передумови розвитку української культури. Самобутні риси культури Козацької держави.
2. Феномен козацького бароко в архітектурі та образотворчому мистецтві.

3. Розвиток освіти та наукових знань в Україні II пол. XVII – поч. XVIII ст. Діяльність Києво-Могилянської Академії.
4. Особливості літературної діяльності в українській культурі: козацькі літописи, полемічна література тощо.
5. Музична культура і театральне мистецтво культури українського бароко.

Тема 5. Національно-культурне відродження в Україні кін. XVIII – поч. XX ст.

1. Генеза та періодизація національно-культурного відродження в Україні наприкінці XVIII – початку XX ст.
2. Характерні риси дворянського періоду національно-культурного відродження в Україні.
3. Особливості народницького періоду національно-культурного відродження.
4. Модерністичний період національно-культурного відродження в Україні та його характеристики.
5. Феномен національно-культурного відродження у Галичині.

Тема 6. Українська культура XX ст. та сучасної доби

1. Головні тенденції та періодизація розвитку української культури XX ст.
2. «Розстріляне Відродження» 20-30-х років XX ст. та його трагічні наслідки для української культури.
3. Особливості радянської доби в українській культурі.
4. Феномен дисидентів-шістдесятників як спроба відновлення української самобутності.
5. Постмодерністичні тенденції в сучасній українській культурі.
6. Особливості та характерні риси українського соціокультурного простору наших днів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	Лаб	Інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історичний розвиток української культури: від витоків до I пол. XVII ст.												
<i>Тема 1. Витоки української культури</i>	10	2	4	-		4	-	-	-	-	-	-

<i>Тема 2. Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.</i>	14	2	2	-		10	-	-	-	-	-	-
<i>Тема 3. Культура періоду становлення української народності</i>	14	2	2	-		10	-	-	-	-	-	-
Разом – зм. модуль 1	38	6	8	-		24						
Змістовий модуль 2. Історія української культури з II пол. XVII – XXI ст.												
<i>Тема 4. Культура України доби Бароко та Просвітництва</i>	11	2	2	-		7	-	-	-	-	-	-
<i>Тема 5. Національно-культурне відродження в Україні кін. XVIII – поч. XX ст.</i>	13	2	2	-		9						
<i>Тема 6. Особливості української культури XX ст.</i>	15	4	2	-		9						
<i>Тема 7. Українська культура сучасної доби</i>	15	4	2	-		9						
Разом – зм. модуль 2	32	10	16	-		34						
Усього годин	60	16	16	-		58						

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Феномен української культури	2
2	Історичні умови виникнення та джерела формування	2

	української культури	
3	Особливості культури Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	2
4	Культурні традиції українського Ренесансу (XVI-п.пол.XVII ст.)	2
5	Особливості української культури II пол. XVII – XVIII ст.	2
6	Національно-культурне відродження в Україні (кін. XVIII – поч. XX ст.)	2
7	Духовна культура України XX ст.	2
8	Сучасна українська культура	2
	Усього	16

6.Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Зміст завдання	Кількість Годин
1	Феномен та витоки української культури.	Проаналізувати основні культурологічні концепції . Зіставити характерні риси/ культурні пам'ятки, артефакти з конкретною культурою: скіфів, сарматів, кіммерійців, трипільців, жителів античних міст Пн. Причорномор'я тощо Підготуватися до дискусії на тему: «Пантеон східнослов'янських богів: чи можна вести мову про актуальність/ неактуальність язичництва у наші дні». Опрацювання уривків літературних джерел зі запропонованої тематики: * «Велесова книга».	8
2	Культура Київської Русі та Галицько-Волинського князівства	1). Провести порівняльний культурологічний аналіз культури Київської Русі та культури Галицько-Волинської Русі. 2). Підготуватися до дискусії на тему: «Зміст та значення	10

		<p>прийняття християнства для культури Київської Русі).</p> <p>3). Самостійне опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики:</p> <p>* Митрополит Іларіон «Слово про закон і благодать»,</p> <p>* Мономах Володимир «Літопис Руський: Поучення».</p>	
3	Культура періоду становлення української народності	<p>1). Запропонувати термінологічний аналіз понять: гуманізм, антропоцентризм, полемічна література, братський рух, ренесансний стиль (<i>у вигляді культурологічного диктанту</i>).</p> <p>2). Зіставити та віднести певну персоналію/діяча української культури з відповідним культурно-освітнім осередком – Львівське Ставропігійське братство, Київський вчений гурток, Острозький освітньо-культурний осередок (<i>у формі інтерактивної гри</i>).</p> <p>3). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики:</p> <p>* Оріховський-Роксолан Станіслав «Напучення польському королеві Сигізмунду-Августу»,</p> <p>* Смотрицький Герасим «Ключ царства небесного».</p>	8
4	Культура України доби Бароко та Просвітництва (II пол. XVII – XVIII ст.)	<p>1). Поміркуйте над зіставленням загальних характеристик культури європейського бароко та національних особливостей культури власне українського бароко (козацьке, мазепинське) (<i>у формі короткого письмового обґрунтування</i>).</p> <p>2). Здійснити підбірку вірців української барокової поезії – «вірші-раки», «акро-вірші» тощо (<i>у вигляді презентації</i>).</p>	8

		3). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики: * Прокопович Феофан «Про риторичне мистецтво».	
5	Національно-культурне відродження в Україні (кін. XVIII – поч. XX ст.)	Порівняти (знайти спільне, відмінне, зіставити, протиставити) особливості національно-культурного відродження в Галичині у контексті процесів відродження загальноукраїнської культури Український романтизм Самостійне опрацювання першоджерел зі запропонованої тематики: * Сковорода Григорій «Розмова п'яти перехожих про істинне щастя в житті», * «Історія Русів», * «Книга буття українського народу».	8
6	Головні тенденції та періодизація розвитку української культури XX ст.	1). Зіставити та віднести відповідні характерні риси/ культурні пам'ятки/ діячів до певних модерністичних стильових напрямів української культури (у формі інтерактивної гри). 2). Підготуватися до участі у дискусії на тему: «Розстріляне Відродження: трагічні наслідки для української культури». 3). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики: * Донцов Дмитро «Націоналізм», * Липинський В'ячеслав «Листи до братів-хліборобів», * Петров Віктор «Українські культурні діячі УРСР – жертви большевицького терору».	8
7	Особливості та характерні риси українського	1). Творче завдання: «П'ять найрепрезентативніших рис, що характеризують сучасний стан	

	соціокультурного простору у наш час	української культури» 2). Підготуватися до участі у дискусії на тему: «Українське суспільство у пошуці нових соціокультурних парадигм розвитку». 3). Опрацювання уривків першоджерел зі запропонованої тематики: * Андрухович Юрій «Повернення літератури?», * Пахльовська Оксана «Українська культура у вимірі пост: посткомунізм, постмодернізм, поствандалізм».	8
Усього		58	

9. індивідуальні завдання

Підготовка рефератів
Підготовка есеїв

10. Методи навчання

Словесні: розповідь, пояснення, бесіда, лекція Наочні: демонстрація, ілюстрація

Практичні: репродуктивні, творчі, проблемно-пошукові

11. Методи контролю

Біжучий контроль застосовується до таких форм роботи студентів:

1. Участь у семінарських заняттях.

Виступ на семінарському занятті оцінюється викладачем на основі таких критеріїв:

- * Відповідність винесеному на обговорення питанню;
- * Чітке і логічне викладення матеріалу, яке демонструє знання основної та додаткової літератури;
- * Наявність власної позиції в розумінні обговорюваної проблеми та вміння її обґрунтувати.

Виступ оцінюється за 10-бальною шкалою.

Рецензування виступу. Критерієм оцінки цієї форми роботи є вміння критично оцінювати виступ та коректно й аргументовано висловлювати власні погляди. Цей вид роботи оцінюється в 3 бали

Запитання до виступу. В 1 бал оцінюються запитання, які демонструють знання студентом винесеної на обговорення проблеми, його здатність побачити неповноту, суперечливість у виступі або відкрити нові аспекти теми.

Загальна кількість балів за участь у семінарських заняттях повинна бути не меншою за 30.

При виведенні загальної кількості балів за участь у семінарських заняттях враховується також їх відвідування: присутність на кожному занятті оцінюється в 1 бал.

2. Підготовка рефератів (есеїв).

До плану кожного семінарського заняття додаються рекомендовані теми рефератів та есеїв, які студенти мають право обирати за власним бажанням. Реферат, який подається у друкованому вигляді на листах формату А4 обсягом 10-12 сторінок, повинен відповідати таким вимогам:

- * Мати чіткий план викладу.
- * Сформульовані автором тези повинні належним чином аргументуватись та завершуватись висновками.
- * В рефераті повинен наводитись список використаних джерел та літератури.
- * Критерії виставлення заліку такі:
- * Демонструвати вміння пов'язати теоретичні проблеми з реальністю культурного життя.

Реферат оцінюється за 10-бальною шкалою.

Реферати, які є передруком текстів з Інтернету або підручників та наукових видань, не зараховуються.

Підсумкова форма контролю

Підсумковою формою контролю з курсу "Основи культурології" є іспит.

Максимальна кількість балів за іспит - 50.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
6	6	6	7	6	6	6	7		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	
81-89	добре	зараховано
71-80		
61-70		
51-60	задовільно	
*	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
*	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

12. Методичне забезпечення

1. Плани семінарських занять зі спецкурсу.
2. Питання модульних контрольних тестових завдань.
3. Перелік тем наукових рефератів та есе.
4. Конспект лекцій.

13. Рекомендована література

Базова:

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Світова та українська культура: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2004. – 344с.
2. Анучина Л. В., Гребенюк Н. Є., Лисенко О. А. Українська та зарубіжна культура. – Х.: Одиссей, 2006. – 375 с.
3. Білоцерківський В.Я., Шейко В.М. Історія української культури. Навч. посіб. – К.: Знання, 2009. – 413с.
4. Бокань В., Польовий Л. Історія культури України. – Київ: МАУП, 2002. – 256 с.
5. Висоцький О. Ю. Історія української культури: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 130 с.
6. Виткалов В.Г., Митровка М.М. Українська культура: Навчально-методичний посібник. – Рівне: Волинські обереги, 2001.– 168 с.
7. Греченко В.А., Чорний І.В., Кушнерук В.А., Рижко В.А. Історія світової та української культури: Підруч. для вищ. закл. освіти. – К.: Літера, 2000. – 464с.
8. Заєць І.І. Витоки духовної культури українського народу. – Вінниця: Континент-Прим, 2006.
9. Історія світової та української культури: Підручник для вищ. закл. світи / В.А. Греченко та ін. – К.: Літера ЛТД, 2005. – 464с.
10. Історія української архітектури /Ред. В.І. Тимофієнко.–К.: Техніка, 2003.– 472 с.
11. Історія української культури / За заг. ред. І. Крип'якевича. – 4–те видання. – К.: Либідь, 2002. – 656 с.
12. Історія української культури: Зб. матеріалів і документів / Упоряд. Б.І. Білик та ін. – К.: Вища шк., 2000. – 607с.
13. Історія української культури: у 5 томах. – К.: Наукова думка, 2001–Т.1.–1134 с., Т.2– 847 с., Т.3, 2003–1245 с.
14. Історія української та зарубіжної культури: Навч. посіб. / С.М. Клапчук та ін. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2002. – 351с.
15. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. / Передмова проф. В.Скотного. – Ч.І. – Львів: Світ, 2003. – 256 с.
16. Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. /Передмова проф. С. Павлюка. – Ч. 2. – Львів: Світ, 2004. – 268

- с.
- 17.Крвавич Д.П., Овсійчук В.А., Черепанова С. О. Українське мистецтво: Навч. посібн.: У 3 ч. – Ч. 3. – Львів: Світ, 2005. – 268 с.
 - 18.Культура і побут населення України: Навч. посібник / В.І. Наулко та ін.. – 2-е вид., доп. та перероб. – К.: Либідь, 1993. – 288с.
 - 19.Культурологія: українська та зарубіжна культура : Навчальний посібник / За ред. М.М. Заковича . – К.: Знання, 2007. – 567 с.
 - 20.Лекції з історії світової та вітчизняної культури : Навч.посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп./ За ред. проф. А. Яртися та проф. В. Мельника. – Львів: Світ, 2005. – 568 с.
 - 21.Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. – К.: Довіра, 1992. – 141с.
 - 22.Попович М.В. Нарис історії культури України. – К.: АртЕк, 2001. – 728с.
 - 23.Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1996. – 689 с.
 - 24.Українська культура: історія і сучасність: Навч. посібник/За ред. Черепанової С.О. – Львів: Світ, 1994.–456 с.
 25. Українська культура:Лекції за редакцією Дмитра Антоновича / Упор. С.В. Ульяновська. – К.: Либідь, 1993. – 592с.
 - 26.Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник. / Закович М.М., Зязун І.А., Семашко О.М. та ін. – К.: Товариство «Знання», 2000. – 622с.
 - 27.Українська та зарубіжна культура: Навч. посібник./ Дещинський Л.Є., Денисов Я.Я., Скалецький М.П. та ін. – Львів: Бескид Біт, 2005. – 304с.
 - 28.Українська та зарубіжна культура: Навч.-метод. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 367 с.
 29. Українська художня культура: Навч. посіб. / За ред. І.Ф. Ляшенка. – К.: Либідь, 1996. – 416с.
 - 30.Українське краєзнавство: сторінки історії / Г.С. Дем'янчук та ін. – К.: Вид. Центр «Просвіта», 2006. – 296с.
 - 31.Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ – початку ХХст. / НАНУ. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського. – К.: Наук. думка, 2000. – 240с.
 - 32.Хоменко В.Я. Українська і світова культура: Підр. – К.: Вид-во «Україна», 2003. – 336с.
 - 33.Шейко В. М., Тишевська Л. Г. Історія української культури. – К.: Кондор, 2006. – 258с.

Додаткова:

1. Баран В.Д., Баран Я.В. Походження українського народу. – К., 2002. –403 с.
2. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1983.
3. Відейко М.Ю. Трипільська цивілізація.– К., 2003. – 184 с.
4. Грушевський М.С. Історія української літератури. – К., 1993. – Т. II. – 264 с.
5. Залізник Л. Л. Первісна історія України. –К., 1999. – 263 с.

6. Історія української літератури: В 6т. 9кн. / Упоряд. В.В. Яременко; Приміт. С.К. Росовецького. – К. : Либідь, 1993. – 264с., 285с., 336с., 320с., 256с., 352с., 264с., 280с.
7. Лозко Г. Українське народознавство. - Харків, 2005. – 469 с.
8. Минуле українського театру / І.О. Мар'яненко. – К.: Мистецтво, 1953. – 180с.
9. Михайлов Б. Кам'яна Могила – світова пам'ятка стародавньої культури в Україні. – К., 2003. –152 с.
10. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. – К., 1993. – 87 с.
11. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. Жовківський художній осередок. – К.: Наукова думка, 1991. – 338с.
12. Павлів Д. Бронзова доба. Початок праслов'янської історії // Історія України. – Львів, 1996. - С. 3-50.
13. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. – М., 1981. – 608 с.
14. Українське бароко та європейський контекст: Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К.: Наукова думка, 1991. – 256 с.
15. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / Упор., прим. та біогр. нариси А.П. Пономарьова та ін. – 2-е вид. – К.: Либідь, 1991. – 640с.
16. Чижевський Д. І. Українське літературне бароко. – К.: Обереги, 2003. – 575 с.
17. Шилов Ю.О. Джерела витоків української етнокультури XIX тис. до н.е. –II тис. до н.е. – К.: Аратта, 2002. – 271 с.
18. Яценко Б., Яценко В. Велесова книга. – К.: Велес, 2004. – 256 с.
19. Зарубіжні українці. Етнографічний довідник.–К.: Україна.– 1991.–256 с.
20. Корінний М.М. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. – К.: Україна, 2000.–184 с.
21. Митці України. Енциклопедичний довідник. – К.: ІСБН, 1992.–847 с.

Інформаційні інтернет-ресурси

Культура. Освіта. Наука // електронний ресурс: режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/webnavigator/culture_science_education